

## پرسش ۱۵۵: سخن خداوند متعال: «و هو الذي في السماء اله و في الارض اله».

السؤال / ۱۵۵: قال تعالى: (وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ) [607]، لِمَ فَرَّقَ بَيْنَ إِلَهِ السَّمَاءِ وَإِلَهِ الْأَرْضِ، وَإِنَّهُ سَبَّحَانَهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ لِلسَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؟

مختار يوسف - البصرة

در این فرموده‌ی خداوند متعال: «وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ» [608] (او کسی است که در آسمان اله است و در زمین اله است و او، حکیم و دانا است). چرا بین اله آسمان و اله زمین فرق گذاشته شده است در حالی که او سبحان و متعال، اله یکتا هم در آسمان و هم در زمین می‌باشد؟

فرستنده: مختار يوسف - بصره

### الجواب: بسم الله الرحمن الرحيم، والحمد لله رب العالمين

أي: إِنَّ الْأَلُوْهِيَةَ الْمَطْلُوقَةَ لِلَّهِ سَبَّحَانَهُ وَتَعَالَى فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، مُقَابِلَ مَنْ قَالُوا إِنَّ الْأَلُوْهِيَةَ الْمَطْلُوقَةَ لِلَّهِ سَبَّحَانَهُ وَتَعَالَى فِي السَّمَاءِ وَالْأَلُوْهِيَةَ الْمَطْلُوقَةَ فِي الْأَرْضِ لِعِيسَى (ع) أَوْ الْحَجَّجِ (ع)، كَمَا حَصَلَ فِي عَهْدِ الْأُمَمَةِ (ع)، حَيْثُ قَالَ مَنْ يَدْعِي الرَّجُوعَ وَالْإِنْتِسَابَ إِلَيْهِمْ إِنَّهُمْ إِلَهٌ الْأَرْضِ، أَي: إِنَّ لَهُمُ الْأَلُوْهِيَةَ الْمَطْلُوقَةَ فِي الْأَرْضِ.

پاسخ: بسم الله الرحمن الرحيم، والحمد لله رب العالمين.

یعنی اولوهیت مطلق در آسمان و زمین فقط از آن خداوند سبحان و متعال است در پاسخ به کسانی که گفتند که الوهیت مطلق در آسمان از آن خدای سبحان و متعال است ولی الوهیت مطلق در زمین از آن عیسی (ع) یا حُجَّت‌ها (ع) می‌باشند. در زمان

ائمه (ع) نیز چنین اتفاقی افتاد و کسانی که ادعای رجوع و انتساب به ایشان (ع) را داشتند آنها را اله در زمین خواندند یعنی الوهیت مطلق را در زمین از آن آنها (ع) دانستند.

وقد تبرؤوا (ع) من هذا القول في أحاديث رويت عنهم (ع). راجع ما رواه الشيخ الكليني في الكافي عن الصادق (ع) [609].

السيد أحمد الحسن - وصي ورسول الإمام المهدي (ع)

ائمه (ع) در احادیثی که از آنها روایت شده است، از این سخن برأت جستند. به آنچه شیخ کلینی از امام صادق (ع) در کتاب کافی روایت نموده است، رجوع نمایند [610].

السيد أحمد الحسن - وصي ورسول الإمام المهدي (ع)



[607] - الزخرف: 84.

[608] - زخرف: 84.

[609] - عن هشام بن الحكم قال: قال أبو شاعر الديصاني: إن في القرآن آية هي قولنا، قلت: ماهي؟ فقال: "وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ" فلم أدر بما أجبه، فحججت فخبرت أبا عبد الله (ع) فقال: (هذا كلام زنديق خبيث، إذا رجعت إليه فقل له: ما اسمك بالكوفة؟ فانه يقول فلان فقل له: ما اسمك بالبصرة؟ فانه يقول: فلان، فقل: كذلك الله ربنا، في السماء إله، وفي الأرض إله، وفي البحار إله، وفي القفار إله، وفي كل مكان إله)، قال: فقدمت فأتيت أبا شاعر فأخبرته، فقال: هذه نقلت من الحجاز. الكافي: ج 1 ص 128. (المعلق).

[610] - از هشام بن حکم روایت شده است: ابو شاکر گفت: در قرآن آیه ای هست که همان سخن ما است؟ گفتیم کدام

است؟ گفت: «وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ» (او کسی است که در آسمان اله است و در زمین اله است و او، حکیم و دانا است). نمی دانستم چگونه پاسخش را بدهم. در سالی که حج کردم از ابا عبد الله (ع) پرسیدم. فرمود: «این کلام یک زندق خبیث است. اگر به سوی او بازگشتی به او بگو: اسم تو در کوفه چیست؟ می گوید: فلانی. دوباره

به او بگو: اسم تو در بصره چیست؟ خواهد گفت: فلانی. بگو: خداوند، پروردگار ما نیز چنین است؛ در آسمان اله است و در زمین نیز اله است، در دریاها اله است و در صحراها نیز اله است و در هر جای دیگری اله است». کافی: ج 1 ص 128.